

KENTSEL PLANLAMA İÇERİSİNDE YER ALAN ÇOCUK OYUN ALANLARININ ÖNEMİ; AMASYA KENTİ ÖRNEĞİ

Mustafa ERGEN

Siirt Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü
mustafaergen2002@yahoo.com

Özet

Kentlerimiz hızla gelişim gösterirken diğer yandan planlı bir gelişimi sağlamak zorlanmaktadır. Bu anlamda kanun ve yönetmeliklerle kontrol altına alınmaya çalışılan planlı gelişim içerisinde eksiklikler meydana gelmektedir. Özellikle yeşil alanların planlı gelişimini sağlamak üzere 10 m² olarak 3914 sayılı kanunla düzenleme yapılmıştır. Ülkemizde birçok kent bu düzenlemeye gerçekleştirmek uğraşı içine girmektedir, fakat kentlerimizin sağlıklı ve düzenli gelişmesi için sadece 10 m² sağlanması yeterli olmamaktadır. Bu alanların nasıl tasarlandığı ve planlandığı da önemli olmaktadır.

Bu anlamda araştırmamız içerisinde tarihi bir misyonu da bulunan Amasya kenti seçilmiştir. Amasya kenti içerisinde 1/1000 uygulama planlarında tespit edilen park ve çocuk oyun alanı sayısının 1/5000 nazım imar planlarında artırılarak geleceğe yönelik bir planlama çalışması yapıldığını ortaya koymaktadır. Özellikle kent merkezi sayılan mahallelerde bu alanların sık olduğu görülmektedir. Fakat çalışmamızda bu alanların planlamasının yanı sıra tasarımsal yaklaşımları da ortaya koymasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu anlamda kent planları sadece 10 m² yaklaşımıyla sınırlı kalmamalı ayrıca tasarımsal ve ekolojik anlamda da eksiklikleri giderecek yaklaşımlar ortaya koyulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Park ve Çocuk Oyun Alanları, Amasya, Uygulama İmar Planı, Nazım İmar Planı, Kent Merkezi

IMPORTANCE OF PLAYGROUNDS INCLUDED IN URBAN PLANNING: THE CASE FOR AMASYA CITY

Abstract

Cities in Turkey are undergoing rapid development at the same time as they are having difficulty in keeping this development within in a planned structure. Therefore, several shortcomings occur in the planned development that laws and regulations try to bring under control. Adjustments regarding the 10-square-meters issue were made through the law number 3914, particularly for the planned development of green areas. Many cities in Turkey try hard to implement such an adjustment; however, provision of an area measuring only 10 square meters is not sufficient for healthy economic growth and regular development of Turkish cities. The way that these green areas are designed and planned is also important.

In this regard, the city of Amasya, which also has historical significance, was selected for this study. The number of children's parks and playgrounds specified in the 1/1000 complementary plans in Amasya city was increased to 1/5000 in the master development plans, which proves that an effort that included future planning was put into practice. These green areas are frequently seen, particularly in the neighborhoods that are considered to be city centers. However, the study revealed the necessity to put the agricultural approaches forth in addition to other planning in these areas. Thus, city planning should not be limited to 10 square meters, and approaches that would fill the agricultural and ecological gaps should also be introduced.

Keywords: Parks and playgrounds, Amasya, complementary development plan, master development plan, city center.

GİRİŞ

Kentsel planlama içerisinde kentsel yeşil alanların planlaması her zaman en büyük sorun yumaklarından birisi olarak karşımıza çıkmıştır. Önceliğin barınmaya yönelik olarak konut olması, iş ve istihdam açısından endüstri alanlarının almasından dolayı kentsel yeşil alanlar arka planda kalmış ve yeterli önemi görmemiştir. Günümüzde kentlerin çevresel koşulları üzerine yapılan düzenlemeler ile kentsel yeşil alanlar üzerindeki baskıyı da azaltmaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır (Demirel ve ark., 2005, s. 202). Ülkemizde kanun ve yönetmelikler ile kentsel yeşil alanın düzenlenmesi ve geliştirilmesi amaçlanmış olmasına rağmen, birçok şehirde kentsel yeşil alanların iyi planlanmadığı görülmektedir. Kentsel gelişim içerisinde kentsel yeşil alanlar çocuk oyun alanlarından, kent parklarına, orman alanlarından, refüjlere kadar her yeşil alanı kapsayan bir yapıya sahip olmasına rağmen kentsel planlama içerisinde sadece kişi başı olarak saptanmış yaklaşımı karşılama hesabından öteye geçememiştir.

Çocuk oyun alanları kentsel yeşil alanların en önemli kısmını oluşturmaktadır. Hem çocuklara oyun alanı oluşturan hem de kentin nefes alacak alanlarını yaratmak açısından önemli alanlar olmaktadır. Fakat bu alanlar incelendiğinde hem yeşil alanların sağlanmasında hem de çocuklara oyun alanlarını yaratmakta çok büyük sıkıntılar ortaya çıkmaktadır. Birçok çocuk oyun alanında yeşil düzenlemesi ve çocukların yaş gruplarına göre düzenlemelerinin yetersiz olduğu göze çarpmaktadır. Önemli açık kamusal alanlardan birisi olarak göze çarpan çocuk oyun alanları çok fazla ihmal edilmiş alanlar olarak da dikkati çekmektedir (Uysal, 2015, s. 424).

Ülkemizde çocuk oyun alanları, kent parkları, mahalle parkları 3914 sayılı kanun içerisinde kişi başına düşen 10 m² ile sınırlandırılmıştır. Bu anlamda bir kent eğer kent parkları ve mahalle parkları ile bu standardı sağlıyor ise çocuk oyun alanlarının düzenlenme zorunluluğu bir kenara bırakılabilecek konuma gelmiş olmaktadır. Kentlerimiz içerisinde var olan çocuk oyun alanları ise sadece yapılmış olmak için yapılmış izlenimi vermektedir. Fakat çocuk oyun alanları peyzaj planlama ve tasarım ilkelerine göre tasarlanır ve bu tasarımlar uygulanırsa bu türdeki çocuk oyun alanları çocukların sosyal, duygusal ve zihinsel açıdan gelişimine olumlu katkı yapmaktadır (Aksoy, 2011, s. 85).

Görülmektedir ki çocuk oyun alanları 10 m² uygulamasının ötesinde gerekli ve her kent içerisinde bulunması zorunlu alanlar olarak dikkati çekmektedir. Kentsel gelişim içerisinde çocukların kendi kişisel gelişimlerini sağlayacağı kentsel mekanların yeşil düzenlemelerinin bulunduğu alanlar sağlıklı bir kentsel gelişim için önemlidir.

Bu çalışma içerisinde imar planları ile gelişim gösteren kentlerimizin yönetmeliklerle ve kanunla sınırlandırılan yeşil alanlar içerisinde bulunan çocuk oyun alanlarının durumu incelenmiştir. Amasya kenti üzerinden yapılan örneklem çalışma çocuk oyun alanlarının hem tasarımsal anlamda hem de sayısal anlamda ne kadar yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışma ile birlikte kentsel planlama içerisinde yeşil alanların yeterliliğinin tartışılmasının yanı sıra bu yeşil alanlar içerisindeki çocuk oyun alanlarının durumu ortaya koyulacaktır.

MATERYAL ve YÖNTEM

Materyal

Amasya kenti Karadeniz bölgesinde yer alan bir kentimizdir. Tokat, Çorum, Samsun, Yozgat illeri ile sınırı bulunan bir ilimizdir. Tarihi bir geçmişe sahip olan Amasya kentsel gelişimin düzenli olmasının beklenebileceği bir il olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat kentsel planlamanın düzgün yapılmadığı veya uygulanmadığı alanlarda planlı kentsel gelişimin imkansız olduğu gerçeği karşımıza çıkmaktadır.

Yöntem

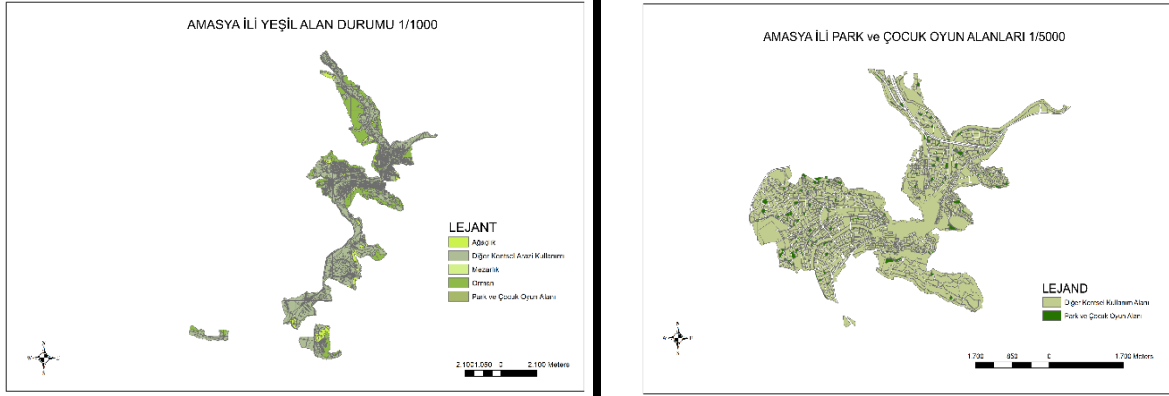
Amasya kenti imar planı çalışmanın materyalini oluşturmaktadır. Mevcut yeşil alan analizleri bu imar planları üzerinden yapılmıştır. Çocuk oyun alanları imar planları üzerinden tanımlanmış ve

mahalleler bazında analizinden ortaya çıkan yeterliliği ortaya koyulmuştur. Ayrıca Amasya kenti içerisindeki çocuk oyun parkları yerinde incelenerek eksiklikleri ve yeterlilikleri ortaya koyulmuştur.

Amasya kenti içindeki bu çalışmada Netcad olarak alınan veriler Arcgise döndürülmüştür ve analizler için Arcgis programı kullanılmıştır. Mahalle verileri içerisinde bulunan yeşil alanlar ve çocuk oyun alanları bu program yardımıyla saptanmıştır. Ayrıca yerinde tespitler yaparak çocuk oyun alanlarının kentsel yeşil alana ne kadar katkı yaptığı veya çocuklar için ne kadar sağlıklı tasarım yapıldığı ortaya koyulmuştur.

AMASYA KENTİ İÇERİSİNDE YEŞİL ALANLARIN ve ÇOCUK OYUN ALANLARININ DAĞILIMI ve ÇOCUK OYUN ALANLARININ DURUMU HAKKINDA BULGULAR

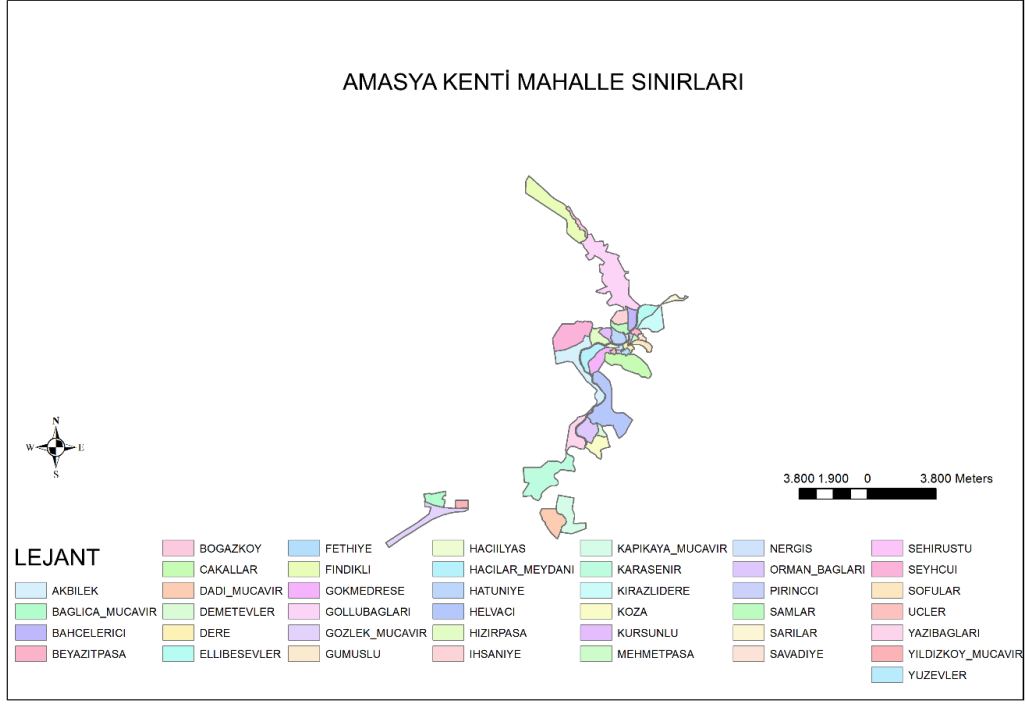
Kentsel karakter içerisinde yeşil alanlar önemi artmaktadır (ERGEN, 1981, s. 86). Buna bağlı olarak kentsel alanlar içerisinde yeşil alanların düzenlenmesi önemli hale gelmektedir. Amasya kenti içerisinde 41 mahalle bulunmaktadır. 1/1000 uygulama imar planlarında yeşil alanlar kavramı ile Park ve Çocuk Oyun alanları bu mahalleler içerisinde tanımlanmıştır. Sayı olarak bakıldığında 1/1000 imar planlarında 74 tane park ve çocuk oyun alanı dikkati çekmektedir. 1/5000 nazım imar planlarında bu sayının 832 ile arttığı dikkati çekmektedir.

*Kaynak: Bu haritalar belediyeden elde edilen Netcad verisinin Arcgise verisine döndürülmüş halidir ve yazar tarafından hazırlanmıştır.

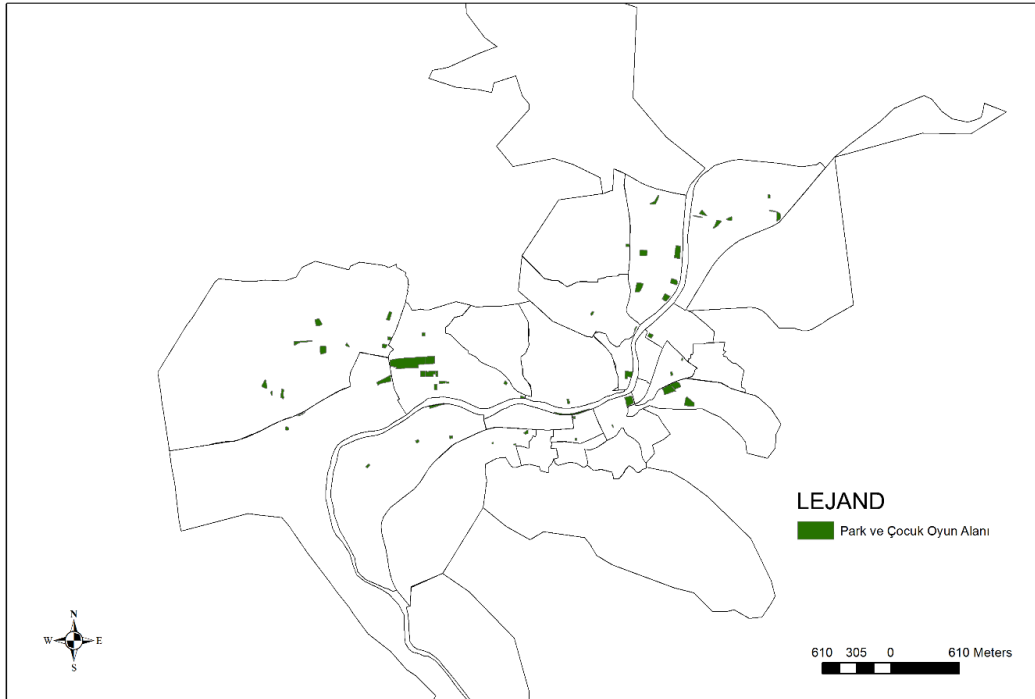
Şekil 1. Amasya İli Park ve Çocuk Oyun Alanlarının Dağılımı 1/1000 ve 1/5000 Ölçekli İmar Planları

1/1000 imar planında sayı itibari ile az gözükse de park ve çocuk oyun alanlarının mahallelere dağılımında da birçok mahallenin park ve çocuk oyun alanına sahip olmadığı dikkati çekmektedir. 1/5000 nazım imar planları ile geleceğe yönelik olarak park ve çocuk oyun alanlarının nicelik bakımından yeterli aşamaya getirme çalışmaları dikkati çekmektedir. Fakat çocuk oyun alanlarının sadece nicelik bakımından yeterli hale gelmesi mi gerekli yoksa nitelik anlamında da yapılan düzenlemelerin gözden geçirilmesi mi gerekli? Soru işareti ortaya çıkmaktadır.

*Kaynak: Bu harita belediyeden elde edilen Netcad verisi Arcgise verisine döndürülmüştür ve yazar tarafından hazırlanmıştır.

Şekil 2. Amasya Kenti Mahalle Sınırları 1/5000 ölçekte

*Kaynak: Bu harita belediyeden elde edilen Netcad verisi Arcgise verisine döndürülmüştür ve yazar tarafından hazırlanmıştır.

Şekil 3. 1/1000 ölçekli İmar Planı Üzerinde Park ve Çocuk Oyun Alanlarının Dağılımı

Amasya kenti içerisindeki park ve çocuk oyun alanları incelendiğinde 1/1000 uygulama imar planları üzerinde genelde kent merkezi sayılabilecek mahallelerde toplandığı dikkati çekmektedir.

Örneğin Hacılar Meydanı, Kirazlıdere, Şeyhçui, Akbilek, 55 Evler ve Sofular mahalleleri öne çıkanlar olmaktadır.

*Kaynak: Ergen, 2017

Şekil 4. Amasya’da Çocuk Oyun Alanlarından Bir Görüntü-1

Amasya kent merkezi içerisinde bulunan parkların tasarımsal anlamda en büyük eksikliği çocuk oyun aletleri ile yetişkin spor aletlerinin bir arada bulunması olarak göze çarpmaktadır. Bu birçok park içerisinde en büyük sıkıntı olarak gösterilebilir. Bir diğer unsur ise çocuk parklarının yaş gruplarına uygun olarak tasarlanmaması dikkati çekmektedir.

*Kaynak: Ergen, 2017

Şekil 5. Amasya’da Çocuk Oyun Alanlarından Bir Görüntü-2

Yeterli yönlendirme levhasının olmaması başka bir tasarım eksikliği olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca ağaç, çalı gibi çocuk oyun alanının kullanımını şekillendiren ve park alanı içini olmazsa olmazlardan olan tasarımsal öğelerin ya hiç kullanılmadığı ya da yetersiz kullanıldığı saptanmıştır. Çocuk oyun aletlerinin firmalardan standart olarak temin edilmiş olmasından dolayı tasarımsal olarak alana uygunluk olup olmaması dikkate alınamamıştır. Çocuk oyun aletinin kullanımından kaynaklı sıkıntılar da aletlerin standart olmasından dolayı yeni tasarımsal bir yaklaşım oyun aletleri üzerinden görülmektedir.

TARTIŞMA

İmar planları içinde kentsel yeşil alanlar istenilen düzeyde planlama kriterleri belli olarak planlanamamaktadır. İmar planları içerisinde 10 m² yeşil alanlar içerisinde değerlendirilen çocuk oyun alanları istenilen düzeyde tasarım kriterleri ışığında değerlendirilememektedir. Buna bağlı olarak

kullanımı zor, istenilen çocuk yaş grubuna hitap etmeyen fakat isminin bulunduğu yeri dolduran bir görüntüyü kentlerimizde ortaya çıkarmaktadır.

Yeşil alanlar üzerine yapılan çalışmalar göstermektedir ki yeşil alanın planlama içerisindeki dağılımının ve 10 m² standardının önemli bir şekilde üzerinde durulduğu fakat çocuk oyun alanlarının nasıl tasarlanması ve bu 10 m² yaklaşımının dışına taşınmasının gerekliliğinin altı çizilmemiştir. Bu çalışma içerisinde çocuk oyun alanlarını önemi vurgulanmış ve nasıl tasarlanması gerektiğine dair yaklaşımlar ortaya koyulmuştur. Amasya kenti üzerinden diğer kentlerimizde de benzer yaklaşımların ortaya çıkardığı sorunların ortadan kaldırılması gerekliliğini altı çizilmiştir. Ayrıca imar planlarımız üzerinde yeni bir düzenleme ile çocuk oyun alanlarının daha düzenli, uygun yaş gruplarına yönelik ve daha kullanılabilir bir yaklaşımla planlanıp tasarlanabileceği unutulmamalıdır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç olarak bakıldığında imar planları üzerinde yapılan düzenlemeler de eksikliklerin dikkate alınmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Park ve yeşil alanların çok önemli bir sosyal altyapı öğesi olduğu belirlenmiştir. Kentlerin nefes alan alanları olan parklar ve çocukların oyun oynayabileceği yegane alanlar olan çocuk oyun alanları sürdürülebilir ve sağlıklı kentleşmenin olmazsa olmazıdır. Yeşil alanların kişi başına 10 m² olan kanun ve yönetmeliklerin ortaya çıkardığı durumu karşılamaya yönelik yapılan düzenlemeler her kentimizde dikkati çekmektedir.

Çocuk oyun alanlarının düzenlenmesinde sadece yeşil alan metre kare üzerinden yaklaşılması gerekmektedir. Açıkça görülmektedir ki çocuk oyun alanları tasarımsal sorunları çözülerek daha sürdürülebilir bir kentleşme yaklaşımı içerisinde çözümlenmesinin gerekliliği anlaşılmaktadır. Yeşil alanların çocuk oyun alanlarını kapsaması ve çocuklara yönelik daha hassas ve daha kullanılabilir yaklaşımla düzenlenmesi gerekliliği gerçeğini göz ardı etmemize neden olmaktadır.

İmar planları içerisinde çocuk oyun alanları sadece yeşil alanlar içerisinde irdelenmemelidir. Çocuk oyun alanlarının tasarımsal eksikliklerinin de giderilmesi gerekmektedir. Çocuk oyun alanları kentin nefes alma alanları olma yönüyle de dikkati çekmektedir. Fakat yapılan düzenlemelerde çocuk oyun alanlarının ve parkların sadece 10 m² düzenlemesi içerisinde yok olması gerekli düzenlemelerden yoksun kalması sorunsalını ortaya çıkarmaktadır. Bu anlamda yapılan düzenlemelerde çocuk oyun alanlarının imar plan yönetmeliği içerisinde ayrı bir planlama kriteri olarak ele alınıp buna bağlı düzenlemelerin yapılması daha gerçekçi ve daha sağlıklı planlama anlayışını ortaya çıkaracaktır.

KAYNAKLAR

- Aksoy, Y. (2011). Çocuk Oyun Alanları Üzerine Bir Araştırma İstanbul, Isparta, Eskişehir, Erzurum, Kayseri, Ankara, Zonguldak Ve Trabzon İlleri Örneği. Yıl 3, Sayı 11, *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, İstanbul, 82-106. http://iaud.aydin.edu.tr/makaleler/ciltysayiy/yildiz_aksoy.pdf adresinden erişildi.
- Ergen, Y. B. (1981). *Şehircilik*. Ankara: Yüksek Teknik Öğretmen Okulu Yayını.
- Demirel, Ö., Pirselimoglu, Z., Sarikoç, E. ve Özdemir, B. (2005). Kent Ormanlarının Sosyal ve Çevresel İşlevlerinin Kullanıma Dayalı Bozulma Süreci. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 36 (2), 201-205. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/34190> adresinden erişildi.
- Uysal, A. B. (2015). Çocuk Oyun Alanlarının Geliştirilmesinde Bir Yerel Katılım Deneyimi. *Yıldız Teknik Üniversitesi Megaron Dergisi*, 10 (3), 423-439, İstanbul http://www.journalagent.com/megaron/pdfs/MEGARON_10_3_423_439.pdf adresinden erişildi.